

ليکونکی: آناټول لیبين «Anatol Lieven»

منبع او دخپريدو نيټه: ريسپونسيبل ستيت گرفت (2024-07-08)

ژباړونکی: پوهندوی دوکتور سيدحسام «مل» .

ناتو دا اونی خپل دريم غونډه رالماتخي

This week, NATO III celebrates itself

لکه څنگه چې زرگونه کسان په واشنگټن کې د ناتو دکليزي غونډې لپاره راوتلي يا ځان رسوی، مور باور لرو چې دا اتحاد مات شوی او د جگړې په لور روان دی.

As thousands descend on Washington for a anniversary summit, we posit that the alliance is broken and sleepwalking into war

ناټو غواړي چې ځان د "تاريخ ترټولو بريالي اتحاد" په توگه وړاندې کړي، نه دا چې دا په جگړه کې بريالی و، بلکه په دې دليل چې **ناټو** د جگړې د راپيښيد ومخه يې ونيوله، او همدارنگه په دې دليل چې دغه اتحاد د پيرو نورو اتحاد بويه پرته پير اوږد دوام وکړ ..

په هر صورت، دا پروپاگانډ بوله کيسه هغه څه پټوي چې **ناټو** د سرې جگړې په جريان کې نه يوازې داچې د شوروي اتحاد په مخنيوي سره د حقيقي جگړې مخه ونيوله، بلکه د خپلو هغو کړنو څخه يې ډډه وکړه چې د جگړې لامل شوي.

په افغانستا ن کې يوازینی ځمکنی جگړه چې **ناټو** پکې ښکيله وه، په ويجاړونکي ناکامی پای ته ورسیده. په افغانستان کې د خپلو اروپايي متحدينو په اړه د متحده ايالاتو د

اردو نظر، او په حقيقت کې، پخپله د **نا تو** مرکزي ځانگړتيا، زما لپاره په کا بل کې د يو امريکايي افسر لخوا په زړه پورې بيلگه راخيستي وه ياداچي ما ته ديو مثال په توگه رانېکاريد له: او هغه هم داچي "دوی د جگړې ښکارندوی کول، او موږ د دوی غږ اوريدل."

نا تو دخپل شتون د (75) کلونو په جريان کې، واقعاچي درې **نا تو** شتون لرل: دوه يې د روسيې د سا تلو ماموريت سره، اوله هغه څخه بله بيل شوی **نا تو** کوم چي د يوې نوي ماموريت په لټه کې په وحشي اونا ورين ډول وڅرچيدل. لمرې **نا تو** بشپړيا مکمل او په سوله ايز بڼه برياليتوب ترلاسه کړ کله چي د شوروي بلاک له دننه څخه رنګ شو - که څه هم دا د کمونيزم د خپلې ناکامې ژمنې څخه پورته پايله وه.

د وهمه (**ناتو II**) کوم چي ددی بریا میوه یا پایلې د یو ناوړین ډوله میګالومانیک د یلیټینیزم له لارې [د یو غیر طبعی اوسطی تمایل ځواک په بڼه] وغورځوله. چي دا په دې توگه د دریم ډول (**نا تو III**) د پیل لپاره مرسته وکړه، کوم چي وروستی برخلیک یې ناڅرگند دی.

د لمرې **نا تو I** (1949-1989) درول او اودهغه د بریا د پوهید وکنجی یا «کلید» دا ده چي دا یوازی په اروپا کې فعالیت کوي، او د **جورج کینان** د کنترول اصلي مفهوم سره سم. یعنی په اروپا کې د شوروي د نور پوځي پراختیا د مخنیوي او د یو داسې پوځي ډال د برابرولو لپاره چي د لویدیځې اروپا هېوادونه وکولای شي د بریالي اقتصادي او سیاسي نظام په توگه سره وده وکړي.

په دې برخه کې د دوی بریالیتوب، د شوروي کمونیزم د ښکاره ناکامی په پرتله، بالاخره د شوروي بلاک له مینځه وړل، لکه څنګه چي **کینان** وړاندوینه کړې وه. **ناتو** په دې توگه د متحده ایالاتو سره مرسته وکړه چي اروپایی بازارونو ته لاسرسی ومومي، د اتلانتيک بحر په ختیځ کې تسلط وساتي، او د "آزادي نړی" د مشر په توگه ایډیالوژیکي او کلتوري وقار وساتي.

کله چي **ناتو** جوړه شوه، اوله هغه وروسته د څو کلونو لپاره، د اروپا ډیری غړي یې په آسیا او افریقا کې په سختو جگړو کې ښکیل ووترڅو چي د خپلو استعماري امپراتوریو ځینې برخې وساتي. په هر صورت، **نا تو** په دې جگړو کې ښکیل نه و، او نه د امریکا په جگړه یعنی په **اند وچینا** کې اونه په ټوله نړی کې د واشنگتن په ملاتړ نورو کمونیست ضد عملیا تونو کې.

تر ټولو پورته، لمری **ناتو I** (له یوانډ ټکان څخه وروسته) اوبیا پخپله متحده ایالاتو د "رول بیک" د نظرونو څخه ډډه وکړه، چي د شوروي اتحاد پوري اړین په ختیځې اروپا کې دانقلابونو مخه د **نا تو** د نظامي ځواک په ملاتړ ونیسی یا چي باید شوروی اتحاد له ختیځې اروپا څخه راوبا سی نو له هر ډول هڅوڅخه ډډه وکړ انقلابونو ته په دې

برخه کی درې شېبې مهمې وې: د امریکا او برتانیې د ناکا می اودنا بریا هڅه چې د البانیا د کمونیست حکومت د نسکورولو لپاره د شاهي یا دسلطنت غوښتونکو د بغاوت له لارې د متحده ایالاتو اود برتانوي ځانگړو ځواکونو افسرانو په مرسته (عملیات "فاننډ = دیوو" او "ارزبنتاک"، 1946-49)، ترسره شونوپه دی توگه شاوخوا «300» امریکایي او برتانوي اجنټان خپل ژوند له لاسه ورکوي.

دوهم د یونان په کورنی جگړه کې د کمونیست اړخ لپاره د ستالین لخوا د ملاتړ څخه وتل وو یعنی چې ستالین یونانی کمونیستانو سره مرسته ونکړ، او دریم، دولسمشر **ایزنور** پریکړه (په 1953 کې چې د سولیریم «سونا» تمرین لخوا تصویب شوه) ترڅو چې په اروپا کې د رول بیک (Rollback) سره مخالفت وکړي او د مخنیوي لپاره پا تې شي.

د شوروي اتحاد په اړین، امریکا که څه هم په ختیځه اروپا کې یې د شوروي ضد انقلابونو مخه ونیوله، اما د نړۍ په نوروځایونو کې یې دلویدیځ ضد انقلابونو ملاتړ وکړ، خو پام یې نه کاوه چې پخپله اروپا کې نظا می شخړې پیل کیری او یا را پاریري. د دی متقابل احتیاط تر شا متقا بل پیژند نه بیا وجود لرله چې په اروپا کې د دوی دریځونه (د افریقا یا آسیا برعکس) د دواړو خواو حیا تی گټې پکې شاملې دي، او دا چې که چیرې دا په جدي ډول گوانبل کیري نو دا به د جگړې معنی وي، پیری احتمال د اتومي جگړې او دوه اړخیزې تباهی ته وده ورکوي.

د سړې جگړې له پای ته رسېدو سره د **نا تو** دغه هوښیا رتیا له منځه ولاړه. او هغه داچې د شوروي سقوط د لوید یځ دغیر مشروط بریالیتوب په توگه لیدل کیده یا رابنکاریده. یعنی د "تاریخ پای" کوم چې ددی ذهنیت پایله پخپله د ستراتیژیک او ایډیالوژیکي غرور لامل شوه، چې بیا د نورو فکتورونو سره ویجاړونکي اغیزې سره یوځای کیري. د دی په منځ کې، د ختیځې اروپا نوي خپلواک هیوادونه (او په متحده ایالاتو کې د دوی لابی)، د روسیې په ویره (ماتم) کې ښکیل وو، چې د غریتوب لپاره یې ادعا وکړه.

په یو څه توپیر سره، دا په داسې وخت کې ترسره شو چې روسیه دومره کمزورې وه چې د مسکو اندیښني او عکس العملونه غیر مهم گڼل کیري. په 1995 کې، په مسکو کې د آلمان یو لوړپوړي ډیپلومات ماته وویل چې د روسیې ویره غیر منطقي وه، ځکه چې **نا تو** هغه څه نه دي چې د سړې جگړې پر مهال وو. دا بدل شوی دی. «ما ترې وپوښتل چې دا په څه بدل شوی؟ هغه ځواب ورکړ: "مور لاهم دا پریکړه کوو." کله چې روسانو ته ویل کیري، دا ډول څرگندونې د بی ځایه کیدو پروسه پیل کړه چې د اوکراین په جگړه کې پای ته ورسیده.

د **نا تو** سازمان پخپله د هرې سترې بیوروکراتیکې ادارې په څیر، د خپل بقا لپاره د دلیلونو موندلو په لټه کې وو او په لټه کې دي چې په اروپا کې پیری نظامي، بیوروکراتیک او اکادمیک دندې پورې تړلې وې. د روسیې د جدي کارپوهانو (په شمول پخپله د **کینان** په

شمول) د **نا تو** د پراختیا سره نږدې یو اړخیز مخالفت په ساده ډول له مینځه وړل شوی. ډیری، کله چې دوی مبارزه نا امیده ولیدله، غلي شول یا یې ملاتړ ته لارل.

لکه څنګه چې روسانو خبرداری ورکړ، ختیځې اروپا ته د **نا تو** (او اروپایي اتحادیې) پراخیدل د اتحادیې هیوادونو کې د روسیې په وړاندې ژوره ویره او کرکه راوپاروله. د روسیې دغه اخطارونه په دې دلیل رد شول چې کله د **نا تو** د غړیتوب له لارې د دوی امنیت تضمین شي، دا ویره او د بنمې به له منځه ولاړه شي. داسې څه ونه شول. پرخای یې، دا احساسات د سړې جګړې څخه په میراث کې د روسیې سره د **نا تو** د جوړ شوي ساختماني د بنمې سره یوځای شوي.

ځینې هڅې وشوې چې مسکو قانع کړي چې د **نا تو** پراختیا به د روسیې سره د همکار په توګه به دمرستی او همکارۍ سره به یوځای شي، تر ټولو پورته د **نا تو** - روسیې شورا د جوړولو له لارې. په عمل کې، خو دا اداره تقریباً بې معنی ثابت شوه، ځکه چې د **نا تو** ټولو غړو د امریکا تر لارښوونې لاندې یو بلاک جوړ کړ، او د خبرو پرخای یې، کله چې د اختلاف خبره رامنځته شوه، یوازې روسیه له واکه وغورځوله.

د عراق د یرغل په یوازینی استثنا سره - چې آلمان، فرانسې او د **نا تو** ډیری نورو غړو یې مخالفت کړی - د **نا تو** هیوادونو په عامه توګه د مسکو سره د واشنگتن په وړاندې د یوځای کېدو څخه انکار وکړ حتی په هغه مسلو کې چې دوی په حقیقت کې د واشنگتن له پالیسي سره ژور اختلاف درلود. د **جورج ډبلیو بوش** ادارې په ۲۰۰۲ کال کې د بالستیک توغندیو ضد (ABM) تړون څخه وتل یوه بیلګه وه.

په 2008 کې اوکراین او جورجیا ته د **نا تو** د غړیتوب ژمنه یوه بله، ډیره ناورینونکې قضیه وه چې دلویډ یخ اروپا اپوزیسیون (که څه هم په ورفیشن کې) د متحده ایالاتو حکم ته غاړه کېښوده. دې **نا تو** په خپل نږدې ګاونډ کې د نفوذ ساحه او د امنیت زون ساتلو لپاره د روسیې له هوډ سره مستقیم ټکر کې راوست، په هغه سیمو کې چې د شوروي سقوط (لکه د ډیری امپراتوریو پای ته رسیدو سره) اصلي یا احتمالي قومي او ځمکنۍ شخړې شا ته پاتې وې.

او بیا هم په ورته وخت کې، **نا تو** او نه دهغې انفرادي غړو، د روسیې سره د جګړې لپاره پلان یا حقیقي لیوالتیا درلوده. تکراري اخطارونه چې د اوکراین او گرجستان لپاره د **نا تو** غړیتوب به د جګړې معنی ولري د لویدیځ ډیپلوماتانو لخوا په لفظي توګه وخنډل. لکه څنګه چې د **نا تو** د دارالانشا یو پخواني افسر ماته وویل، سکرتریت حتی د گرجستان او روسیې تر منځ د جګړې لپاره د احتمالي پلانونو په اړه هم بحث نه دی کړی - وروسته له هغه چې دمتحده ایالاتو په امر د دې هیواد لپاره د **نا تو** غړیتوب ترشاخپل وزن وغورځاوه.

لکه څنګه چې هغه څرګنده کړه، د **نا تو** پراختیا په لویدیځو پارلمانونو او خلکو باندې په دې اساس پلورل شوې وه چې دا به هیڅ لګښت او هیڅ خطر نلري. حتی د جګړې د

احتمال په اړه بحث کول هم منع وو. د پایلې په توګه، د **نا تو** اروپایي غړو د پراختیا په پروګرام کې ومنله چې دوی ته په وار وار خبرداری ورکړل شوی و چې د جګړې لامل شي، پداسې حال کې چې د جګړې لپاره هیڅ چمتووالی نه لري، او د ارزانه روسی ګازو وارداتو باندې د انرژۍ لپاره تکیه کولو ته دوام ورکوي.

دریم ناتو اوس خپل ځان په هغه څه کې موندلی چې دا او د هغې امریکایی واکمني د لومړۍ سړې جګړې په جریان کې د مخنیوي لپاره محتاط و: د روسیې سره نیابتي شخړه په آسیا یا افریقا کې نه، بلکه پخپله اروپا کې، او په داسې شرایطو کې چې په اوږد مهال کې په کلکه د روسیې په ګټه د لوېدیځې او مرکزي اروپا لپاره د روسیې د ګواښ پایله (په لویه کچه خیالي) انگیرنه په بدل کې په متحده ایالاتو باندې د اروپا د ژورې تکیه لامل شوي، چې د **چین** په وړاندې د مخ په زیاتیدونکي سمون، او په غزه کې د اسراییلو د متحده ایالاتو لخوا فعال شوي جرمنو ته د تسلیمې لامل شوی.

د اقلیم د بدلون ګواښ، چې دمخه یې د **نا تو** په سویلي اروپا غړو باندې وحشي اغیزه درلوده او د اتحاد لخوا د "موجود" په توګه تشریح شوی، په حقیقت کې د **نا تو** له اصلي اجندا څخه ورک شوی دی. او په داسې حال کې چې د لومړۍ سړې جګړې پر مهال د لوېدیځ د ټولنیزو، سیاسي او اقتصادي نظامونو پراخه برتري په بشپړه توګه څرګنده شوه، نن ورځ دا ټول د داخلي عواملو له امله چې د مهاجرت او نوي لیبرال اقتصادي سیاستونو له امله زیات شوي دي، سخت اندېښمن دي.

داسې انګیرل کېږي چې مور کوم اولادونه لرو، دوی احتمال لري چې مور ته د 1914 څخه مخکې د اروپا یې اشرافو په څیر وګوري: د دوی د میراثي کلتور او بنسټونو لخوا ځړول شوي، دوی داسې پالیسي تعقیب کړي چې دوی ته منطقي ښکاري، مګر په شا تګ کې په بشپړه توګه لیونی ښکاري.

دلیکونکی په اړین څو کرښي:

اناتول لیوین د مسؤلیت ریاست کرافټ لپاره کوینسي انستیتیوت کې د یوریشیا برنامې رییس دی. هغه پخوا د قطر په جورج ټاون پوهنتون کې او د لندن د کینګز کالج د جګړې د مطالعاتو په څانګه کې استاد و.

اناتول لیوین

په درناوي «08-07-2024»

